

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunto tarkastusvaliokunnan pyytämiin selvityksiin

HALLINTO

1. Tarkastusvaliokunta suosittelee kiinnittämään huomiota talousarvion toteutumisen seurantaan tilikauden aikana siten, että mahdolliset talousarviomuutokset tulevat käsittelyyn tilikauden aikana.
  - Talousarvion toteumaa seurataan säännöllisesti toimialan tasolla ja tulosaluekohtaisesti. Suoritetietojen ja mittareiden seuranta on kehitetty vuosien 2019-2020 aikana tukemaan Lean-periaatteisiin perustuvaa johtamista. Koronapandemian vuoksi raportoinnin kehittäminen on ollut osin kevään 2020 aikana tauolla, mutta seurannan kehittämistä jatketaan loppuvuodesta 2020 ja 2021 tulosalueiden kanssa. Apotti-järjestelmän käyttöönotto mahdollistaa raportoinnin edelleen kehittämisen sekä valmiit raportointinäkyvät esimiesten käyttöön. Myös kaupunkitasoinen tiedolla johtamisen hanke tulee lisäämään taloustietojen seuranta kuukausitasolla.
2. Tarkastusvaliokunta esittää huolensa henkilöstöresurssien riittävydestä lisääntyneiden terveyskeskusvaihtajien määrien johdosta.

Vuoden 2014 alussa tuli voimaan terveydenhuoltolain 48 §, jonka mukaan kuntalainen saa valita julkisen terveydenhuollon hoitopaikkansa koko maan alueelta kirjallisella ilmoituksella. Kuntalaisen tekemä valinta voi kohdistua vain yhteen terveysasemaan, josta kuntalainen valitsee samalla kaikki perusterveydenhuollon palvelut: avosairaanhoidon, lasten- ja äitiysneuvola, muu terveysneuvonta, fysioterapia sekä suun terveydenhuolto. Terveysaseman tulee tarjota vaihtajalle palvelut samalla tavalla kuin vastuuväestöllensä. Terveyskeskusvaihtajien määrä on lisääntynyt tasaisesti kokonaismäärän ollessa 31.8.2020 lähes 2000 henkilöä. Odotusaika terveysaseman vastaanotolle ja hammashoitolaan on pidentynyt ja tilanne vaatii toimenpiteitä pystyäksemme tarjoamaan palvelut hoitotakuun edellyttämässä ajassa.

Edellinen resurssiselvitys tehtiin vuonna 2015. Keväällä 2020 tehdyn perusterveydenhuollon resurssiselvityksen kohteena olivat terveysaseman vastaanotto, äitiys- ja lastenneuvola, fysioterapia ja suun terveydenhuolto. Selvitys käsiteltiin sote-valiokunnassa 8.4.2020 ja kaupunginhallitus päätti 4.5. kokouksessaan, että terveyspalvelujen tulosalueelle perustetaan yksi lääkäriin, 1 sairaanhoitajan ja 1 terveydenhoitajan vakanssi 1.9.2020 alkaen. Lisäresurssin avulla kehitetään kiirevastaanottoa, pitkäaikaissairaiden hoitoa, etävastaanottoa ja digitaalisia palveluja. Tähän liittyen syksyllä terveysaseman vastaanotolla toteutetaan projekti, jossa kehitetään Kauniaisten sotekeskus-konseptia fokuksena asiakkaaksi tulo ja hoito, moniammatillinen yhteistyö ja tiimin ohjaus. Samalla varmistetaan vastaanoton prosessien yhteensopivuus Apotin kanssa, mikä helpottaa Apotin käyttöönottoa ja projekti edistää myös Länsi-Uudenmaan sote-hankeeseen liittyvää kehittämistyötä. Asiakkaan näkökulmasta tuloksena on palvelujen saatavuuden parantaminen.

Selvityksessä todettiin, että suun terveydenhuollon resurssitarve arvioidaan talousarvion valmistelun yhteydessä. Asiakasmäärän lisääntyessä kiireettömään hoitoon pääsy on vaikeutunut, mitä on lisännyt myös koronaepidemian aiheuttama hoitovelka. Erityisesti suun

terveydenhuollossa korona on aiheuttanut rajoituksia kliinisen työn suorittamiseen ja hoitokäytäntöihin.

3. Tarkastusvaliokunta suosittelee asukasmäärän suuren kasvun vaikutusten huomioimista palveluiden suunnittelussa

Terveyskeskusvaihtajien lisäksi Kauniaisten oman väestömäärän lisääntyminen edellyttää resurssien tarkastelua. Tämä onkin huomioitu keväällä 2020 tehdyssä perusterveydenhuollon resurssitarkastelussa, ja väestökehityksen vaikutuksen arviointi tehdään vuosittain talousarviovalmistelun yhteydessä.

Ikäohjelma valmistellaan syksyn 2020 aikana ja sen yhteydessä tarkastellaan tarkemmin yli 75-vuotiaiden asukkaiden määrän kehitystä, palvelutarvetta, palvelurakennetta ja palveluja toteuttavan henkilöstön riittävyttä.

4. Tarkastusvaliokunta suosittelee toiminta-avustuksia myönnettäessä kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että avustuskohteen palkkaus- ja vaatimustasot ovat linjassa kaupungin vastaavissa tehtävissä toimivan oman henkilökunnan kanssa.

Sosiaali- ja terveystoimessa pidetään yhteistyötä paikallisten järjestöjen ja niiden kattojärjestön Granin Lähiavun kanssa tärkeänä. Yhteistyötä on edelleen vahvistettu viime vuosien aikana, jolloin vapaaehtoistyön rakenteita ja toimintaa ja toiminnan seuranta on kehitetty. Kaupungin rahoitus on merkittävä, mikä edellyttää sitä, että toiminta on kaupungin ja toimialan strategian mukaista ja täydentää kaupungin omaa toimintaa. Samalla on tärkeää, että yhteistyön tuloksen syntyvän toiminnan kustannustaso ei ole korkeampi kuin omalla toimintana tehtävä vastaava työ. Tätä vertailua on tehty jo useamman vuoden ajan ja se on vaikuttanut myönnettävän avustuksen suuruuteen viime vuosien talousarvioissa.

5. Tarkastusvaliokunta suosittelee laatimaan selvityksen siitä, miten Apotin käyttöönotto tulee vaikuttamaan terveyskeskuksen palveluihin.

Apotin käyttöönotto Helsingissä, Kauniaisissa, Kirkkonummella, Keravalla ja Tuusulassa siirtyi koronapandemian takia kevääseen 2021. Toimialalla valmistellaan selvitys käyttöönoton vaikutuksista terveysaseman palveluihin ja tuodaan se tiedoksi sosiaali- ja terveystoimikunnalle vuoden 2021 alussa.

SOSIAALIPALVELUT

6. Tarkastusvaliokunta pyytää kiinnittämään huomiota edellä mainittujen (*) aihepiirien tärkeydestä kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

*Tarkastusvaliokunnan huomio: Kauniaislaiset lapset ja nuoret voivat valtakunnallisen kouluterveyskyselyn mukaan verrattain hyvin. **Huolenaiheena*** tuloksista nousee kuitenkin nuorten runsas **päihteiden käyttö, poikien ylipaino, huono nukkuminen sekä tyttöjen kokemus koulu-uupumus ja ahdistuneisuus. Huolta herättää myös nuorten kokemus väkivalta ja häirintä.***

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden tilaa mm. seurataan kansallisen kouluterveysstudion avulla. Seurantatieto on arvokasta oman työn vaikuttavuuden

arvioinnissa ja kehittämisalueiden tunnistamisessa. Vuosien varrella päihteiden käyttö on ollut Kauniaisissa pysyvästi huolen aiheena, aikaisemmin erityisesti lukioikäisillä pojilla, mutta viime vuosina yhä nuoremmilla yläkouluikäisillä ja enenemässä määrin myös tytöillä. Myös ahdistuneisuus ja koulu-uupumus ovat korostuneesti esillä tyttöjen kokemuksissa.

Syksyn 2020 aikana valmistetaan poikkihallinnollinen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Prosesin aikana kuullaan paitsi nuoria itseään, myös vanhempia, opettajia, oppilashuollon edustajia ja muita lasten ja nuorten kanssa toimivia. 9.9. 2020 pidettiin työpaja, jossa oli mm. kaupungin luottamushenkilöitä ja järjestöjen edustajia. Myös yhteistyötä pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa jatketaan Islannin mallin jalkauttamiseksi kuhunkin kuntaan sopivalla tavalla. Tähän liittyen Kauniaisissa on tavoitteena kehittää Grani-malli poikkihallinnollisen ehkäisevän päihdetyön tueksi kaikkien toimialojen ja järjestöjen yhteistyönä.

7. Tarkastusvaliokunta suosittelee ryhtymään toimenpiteisiin lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (lastensuojelulaki 12 §) laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi (THL).

Valmisteilla olevan Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (myös kohta 6) avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden poikkihallinnollista hyvinvointityötä kunnassa. Vaikka Kauniaisissa toteutuu jo nyt kaupungin toimijoiden, järjestöjen ja seurakuntien yhteistyö, se vaatii jatkuvaa arviointia ja kehittämistä.

8. Tarkastusvaliokunta suosittelee, että vammaispoliittista strategiaa kehitetään.

Tarkastusvaliokunnan huomio: Sosiaali- ja terveysvaliokunta on hyväksynyt vammaispalvelulain- ja sosiaalihuoltolain mukaisten kuljetuspalvelujen toimintaohjeen (17.9.2019).

Vammaispoliittinen ohjelma koskee kaupungin kaikkia toimialoja. Asiantuntijoiden mukaan ohjelman sisällön päivitys on ajankohtainen sitten, kun vammaispalvelulaki uudistuu ja/tai sote-uudistuksen myötä.

Kunnan liittyminen Länsi-Uudenmaan Kulkukeskukseen ei oleellisesti muuta kuljetuspalvelua käyttävien asiakkaiden palvelujen saantia tai käyttöä.

VANHUSPALVELUT

9. Tarkastusvaliokunta suosittelee huomioimaan asukaskyselyn tulokset vanhushpalveluiden suunnittelussa.

Tarkastusvaliokunnan huomio: Asukaskyselyn perusteella vanhustenpalveluihin kohdistui suurimmat odotukset ja tyytyväisyys vanhustenpalveluihin nousi keskimääräistä hieman enemmän ollen 8,21/10 vuonna 2019. Muita asukasryhmiä tyytymättömämpiä olivat ruotsinkieliset. Kotihoidon tyytyväisyystaso oli noussut hieman keskimääräistä enemmän asukaskyselyssä (8,23/10) lukuun ottamatta lapsiperheitä. Asukaskyselyssä Villa Bredan palvelutarjonnan tunnettuus sai arvosanaksi 8,10/10.

- Asiakaspalautetta ja asukastutkimusten tuloksia käsitellään ja hyödynnetään palvelujen kehittämisessä asiakaskokemuksen parantamiseksi. Vanhuspalvelut keskitettiin Villa Bredan alueelle syksyllä 2018, mutta toiminnan vakiintuminen vaatii aikaa. Villa Bredassa toiminnan täysipainoista käynnistymistä hidasti alkuvaiheessa kiinteistöön liittyvät haasteet. Ulkoiseen viestintään kiinnitettiin huomiota erityisesti 2019 ja paikan tunnettuus on lisääntynyt. Ennen koronapandemiaa Villa Bredan palvelukeskuksessa kokoontui paljon ryhmiä ja siitä oli tullut

kuntalaisten tärkeä kohtaamispaikka. Koronapandemian takia palvelukeskus on ollut suljettuna maaliskuusta 2020 alkaen.

Ruotsinkielisten palvelujen tarjoaminen on kaksikielisessä kunnassa ydinasia, se huomioidaan rekrytoinnissa ja henkilökunnalle tarjotaan kielikoulutusta. Ruotsinkielisen hoitohenkilökunnan saatavuus on vaikeaa pääkaupunkiseudulla.

10. Tarkastusvaliokunta suosittelee, että Liikkuvasta sairaalasta LiiSasta tehdään erillinen arviointi.

Tarkastusvaliokunnan huomio: Espoon sairaalasta on hankittu terveystieteiden sairaalatasoinen sairaanhoito ja kuntoutus. Liikkuva sairaala LiiSa on syksystä lähtien ollut käytössä myös hoivakodissa. Tämä on ollut askel oikeaan suuntaan, koska virka-ajan ulkopuolisista päivystyskäynneistä on vältytty.

- Liikkuva sairaala eli LiiSa on Espoon ja Husin kahden vuoden kokeilu, jonka tarkoituksena on kerätä tietoa siitä, mitä etuja saadaan, jos diagnoosi ja hoidon aloittaminen voidaan tehdä potilaan luona. Se palvelee hoivakoteja ja kotihoitoa ympäri vuorokauden. LiiSan toiminta perustuu asiakkaan luona tapahtuvaan tutkimukseen ja arviointiin. Yksikössä työskentelee päivystykselliseen potilaan arviointiin erityiskoulutettuja sairaanhoitajia, joilla on mukana tutkimuslaitteita, lääkkeitä ja pikadiagnostiikkavälineitä. Etäyhteyden avulla sairaanhoitaja voi konsultoida kotisairaalan tai päivystyspoliklinikan lääkäriä, ja aloittaa esim. antibioottitiputuksen asukkaan kotona. Näin vältytään päivystyskäynneiltä, jotka ovat vanhuksille raskaita. Hoivakodin vastuulääkäri (geriatri) vastaa edelleen asukkaiden kokonaisvaltaisesta hoidosta. Palvelu ei korvaa myöskään 112-palvelua.

Kauniaisille tarjottiin mahdollisuutta käyttää LiiSan palvelua v. 2019. Espoon sairaalan ja HUS:n pilottina aloitettu toiminta on saanut erittäin hyvän vastaanoton. Vuoden 2020 tammikuu-heinäkuun aikana hoivayksiköstä on soitettu LiiSaan 17 kertaa ja niiden johdosta LiiSa on käynyt paikalla 7 kertaa. Vastaavat luvut kotihoidon puolella ovat 18 ja 9. Ja yhteisluvut 35/16. Valitettavasti tilastoja siitä, kuinka monta päivystykseen lähettämistä näiden perusteella on jouduttu tekemään, ei ole, koska Mediatrista ei pysty poimimaan tietoja kirjauksista hakemalla. Oleellista kuitenkin on, että ilman LiiSaa kaikki soitetut asiakkaat olisi todennäköisesti lähetetty päivystykseen, eli useita käyntejä päivystykseen on LiiSan avulla vältetty, mahdollisesti myös sairaalan hoitopäiviä. Lisäksi pitää ottaa huomioon laadulliset seikat, kun asiakkaat ovat saaneet arvion omassa asuinyksikössään, eikä heidän ole tarvinnut lähteä vanhuksille huonosti sopivaan päivystysyksikköön.

Kokeilun aikana palvelu on ollut kunnille maksuton. LiiSan toiminnan arviointi tehdään vuoden 2020 lopussa (HUS, Espoo). Kauniaisten palvelujen käytön osalta perusteellisempi arviointi tulee toteutetuksi tässä yhteydessä.

TERVEYSPALVELUT

11. Tarkastusvaliokunta suosittelee asukaskyselyn vastausten huomioimista parantamalla terveydenhuollon saatavuutta lisäaukioloajoilla.

Tarkastusvaliokunnan huomio: Terveystieteiden tarkastusalueelle perustettiin kaksi uutta virkaa; sairaanhoitajan ja yleislääketieteeseen erikoistuvan lääkärin vakanssit. Varsinkin lääkäreiden vastaanoton budjetoitua pienempään asiakasmäärään vaikutti lääkärinsijaisuuksien saamisen vaikeus, mikä taas vaikutti hoitajan saamiseen. Tämä on huolestuttanut kuntalaisia. Lääkäreiden vastaanottojen asiakasmäärät avohoitokäynnit olivat vuonna 2019 alemmat kuin vuonna 2018, vaikka asiakasmäärät ja terveydenhuollon menot kasvoivat. myös terveydenhuollon peittävyys (asiakas/väkiluku) vähentyi vuonna 2019 verrattuna vuoteen 2018.

- Terveysaseman palvelujen peittävyys muutokset ovat pieniä. Vastaanottokäyntien osalta vuonna 2019 on palveltu 11 kauniaislaista asiakasta vähemmän kuin vuonna 2018 ja kaikkien

yhteydenottojen osalta vastaava luku on 68. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna vuodesta 2016 lääkärikäynneillä palveltujen asiakkaiden määrä on lisääntynyt yhteensä 40 %. Uusia asiakkaita on tullut erityisesti tk-vaihtajien joukosta.

Lääkärivakanssit ovat tällä hetkellä 100% täytetty, mutta vuoden 2019 aikana neljän vakanssin osalta haltija on ollut vanhempainvapaalla tai suorittamassa erikoislääkärikoulutuksen sairaalapalvelua. Sijaisia (käytännössä vastavalmistuneita YEK- palvelua tekeviä lääkäreitä) on saatu hyvin, mutta heidän työpanoksensa ei ole perehdytykseen ja potilaiden kokonaismäärän osalta verrattavissa kokeneen lääkärin työpanokseen. Samanaikaisesti kokeneet lääkärit ovat joutuneet käyttämään omaa työaika konsultointiin ja ohjaukseen. Perehdytys- ja koulutuskokonaisuus on kuluvan vuoden aikana uudistettu ja olemme saaneet joukkoomme yhden ohjaajalääkärin lisää, joten rekrytoinnin osalta tulevat vuodet vaikuttavat nyt helpommilta. Käynti- ja asiakasmäärien kehitystä on kuvattu yksityiskohtaisesti mm. 2/2020 valmistuneessa resurssiselvityksessä.

Monissa yksiköissä (esim. fysioterapia) on pystytty jo kuluneina vuosina toimintamalleja uudistamalla hoitamaan useampia potilaita vähemmällä käyntimäärillä. Ajankohtaisessa avovastaanotto toiminnan kehittämistyössä keskitytään nyt käyntien asemesta hoidettuihin potilaisiin ja resurssin käyttöön per potilas. Aukioloaikoja ei ole tarve laajentaa, kun uusi asiakasportaali Apotin Maisa on avoinna 24/7 ja vastaus annetaan seuraavana arkipäivänä virka-aikana. Lääkärikäynti ei ole itseisarvo, jos potilaan vaiva hoituu hoitajan tai fysioterapeutin antamin ohjein. Vastaanotto ei ole itseisarvo, jos asia voidaan hoitaa etänä, esim. puhelimitse tai Maisan kautta. Näin pystytään lisäämään sekä saatavuutta että tuottavuutta. Vaikuttavuus saadaan seuraamalla interventoiden vaikutusta terveysindikaattoreihin. Potilaan oma rooli tavoiteasettelussa erityisesti pitkäaikaissairauksien osalta korostuu.

12. Tarkastusvaliokunta kiinnittää huomiota kaupunkilaisten hammasterveyden edistämiseen.

Hammashoitoon pääsy sai asiakaskyselyssä kriittisiä kommentteja pitkien jonotusaikojen vuoksi. Kyselyn mukaan hammashoitolassa saatiin asiantuntevaa hoitoa. Lapsiperheet ja ruotsinkieliset olivat tyytymättömämpiä kuin muut.

- Suun terveyden edistämisen toteuttaminen perustuu Valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (6.4.2011/338, lisäksi terveydenhuoltolaki 15-17§). Asetus velvoittaa alle 18-vuotiaiden osalta tiettyjen ikäryhmien säännölliseen tarkistukseen. Nämä ikäryhmittäiset tarkastukset toteutuvat Kauniaisissa asetuksen mukaisesti. Terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntaa järjestämään suun terveydenhuollon palvelut näiden ryhmien lisäksi (15-17 § ja 20 §) myös aikuisväestölle (26 §) laissa säädetyin ajan puitteissa. Kiireettömään hoitoon on terveyskeskuksessa päästävää viimeistään kolmessa kuukaudessa, mutta suun terveydenhuollossa tämä aika voidaan ylittää kolmella kuukaudella, kun potilaan terveydentila ei vaarannu. Kauniaisten suun terveydenhuollossa olemme pystyneet tarjoamaan palvelut 6 kk aikana. Suun terveydenhuollossa asiakasmäärä on kasvanut väestönkasvun ja terveyskeskusvaihtajien takia, mikä edellyttää uutta resurssitarkastelua talousarviovalmistelun yhteydessä. On huomattava, että suun terveydenhuollossa on tärkeää lisätä palvelun käyttäjien omaa vastuunottoa ja saada vähennettyä peruuttamattomien hoitoaikojen määrää. Vuonna 2019

peruuttamattomia aikoja oli 624 eli 5,8% kaikista ajoista. Tämä vastaa kolmen hammaslääkäri-hoitaja-työparin 3-4 viikon työtä.

Suun terveydenhuollon käytännöt Kauniaisissa

Lapset ja nuoret: Suuhygienisti osallistuu perhevalmennustilaisuuteen. Ensimmäistä lasta odottavalla perheellä on mahdollisuus suuhygienistin vastaanottokäyntiin. Neuvolan terveydenhoitaja huomioi lapsen puolivuotiskäynnillä myös hammasterveyden suun terveydenhuollon ohjeistuksen mukaisesti

Kaikki alle 18-vuotiaat käyvät hammaslääkärin tai suuhygienistin tarkastuksissa vähintään valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Yli puolet ikäluokasta sen lisäksi yksilöllisen tarpeen mukaan välivuositarkastuksessa tai ehkäisevän hammashoidon käynnillä. Kaikki käynnit sisältävät aina myös neuvontaa ja ohjausta. Erityisen avun tarpeessa olevia tuetaan tiheämmillä profylaktisilla käynneillä.

Aikuisväestö: Hoidon tarpeen perusteella annettava ehkäisevä ja korjaava hoito

18-vuotta täyttäneillä on yksilölliset tarkastus- ja hoitovälit. Kaikilla tarkastuskäynneillä on puheena myös suun terveys ja laaja-alainen suun terveyden edistäminen. Yksilöllisten tarpeiden mukaan erilliset profylaktiset käynnit. Työttömien terveystarkastuksiin on osallistunut suuhygienisti.

Yhteistyö vanhuspalvelujen kanssa: Kotihoidon asiakkaiden luona suuhygienisti käy omahoitajan kanssa ja tekee tällöin suun terveydentilan kartoituksen ja kotihoito-ohjeet ja käy ne läpi myös omahoitajan kanssa. Villa Bredassa suuhygienisti käy säännöllisesti tarkastamassa asukkaiden suun terveydentilan, auttamassa suun puhdistuksessa ja tärkeimpänä tehtävänä on ohjata henkilökuntaa huolehtimaan asukkaiden päivittäisestä suun puhdistuksista. Suuhygienistillä on mahdollisuus tehdä puhdistuksia hoitotuolissa Villa Bredassa.

Yleinen ohjaus: Hammashoitolan asiantuntijat ovat mukana toteuttamassa muiden kunnan toimijoiden kanssa valtakunnallisia terveyden edistämisen teemapäiviä kuten tupakoimattomuuspäivä, sydänpäivä, vanhustenviikko ja ehkäisevän päihdetyönviikko kulloisellakin vuosittaisella teemalla. Lisäksi kouluissa tai päiväkodeissa tapahtuviin teemapäiviin on osallistuttu mahdollisuuksien mukaan, esimerkkinä Mäntymäen koulun hyvinvointipäivät.

13. Tarkastusvaliokunta suosittelee, että palveluiden suunnittelussa huomioidaan myös lapsiperheiden ja ruotsinkielisten palvelutarpeet.
  - Kaksikielisenä kuntana Kauniaisissa järjestetään kaksikieliset palvelut ja kuntalaisilla tulee olla mahdollisuus käyttää äidinkieltä asioidessaan sosiaali- ja terveyspalveluissa. Kielitaidon kehittämiseksi henkilökunnalla on mahdollisuus osallistua vuosittain ja tarpeen mukaan työnantajan järjestämille ruotsin kielen kursseille.

MUITA HUOMIOITA: KAUPUNKISTRATEGIA JA OHJELMAT

14. Tarkastusvaliokunta suosittaa, että seuraavat asiakirjat arvioidaan ja tarpeen vaatiessa päivitetään ja julkaistaan kaupungin verkkosivulla:

- Ikääntymispoliittinen strategia 2011-2016

Kuten edellinen ikääntymispoliittinen strategia, myös parhaillaan valmisteilla oleva Ikäohjelma 2021-2025 on vanhuspalvelulain 5§ edellyttämä suunnitelma ikääntyneen väestön hyvän elämän turvaamiseksi. Se korostaa kaikkien toimialojen yhteistä vastuuta ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämisestä ja myös uudenlaista yhteistyötä kumppaneiden kanssa. Valmistelussa hyödynnetään olemassa olevia elimiä ja ryhmiä, kuten vanhusneuvostoa ja yhteistyöelimiä kolmannen sektorin kanssa. Edellisen strategian arviointi toteutetaan Ikäohjelman valmistelun yhteydessä.

- Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma 2011-2016

Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma liittyi Matti Vanhasen hallitusohjelmaan. Sen avulla haluttiin tuoda esiin ja varmistaa kaikkien nuorten osallistamis- ja vaikuttamismahdollisuus ja innostaa osallistumaan oman kunnan kehittämiseen. Ohjelma tehtiin laajassa yhteistyössä osallistaen nuoria monin eri tavoin mm. yhteistyössä Lasten parlamentin kanssa. Tässä muodossa ohjelmia ei valmisteta, vaan lasten ja nuorten näkökulma tulee esiin valmisteilla olevassa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa.

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014

Valmisteilla olevan Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (kohta 7) avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Syksyn 2020 aikana valmistetaan poikkihallinnollinen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Prosessin aikana tehdään arviointikysely edellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyen. Prosessin aikana kuullaan paitsi nuoria itseään, myös vanhempia, opettajia, oppilashuollon edustajia ja muita lasten ja nuorten kanssa toimivia. 9.9. työpajaan kutsutaan laajasti mukaan luottamushenkilöitä ja myös nuorisovaltuuston edustajat.

- Mielensterveystyön kokonaissuunnitelma 2008-2015

Kauniaisten mielensterveystyön kokonaissuunnitelma tehtiin hyödyntäen mielensterveystyön laatusuosituksia. Työskentelytapana oli asiantuntijayhteistyö, jossa hyödynnettiin paikallista asiantuntemusta: mielensterveysalan ammattihenkilöiden, alan yhteistyökumppaneiden sekä asiakkaiden ja kuntalaisten osaamista ja tietoa. Prosessin asiantuntijana oli psyk.tri Maila Upanne. Mielensterveystyön tavoitteet ovat olleet tämän jälkeen vuosittain osa kaupungin strategian toimenpideohjelmia. Mielensterveys- ja päihdepalvelujen arviointi tehtiin vuonna 2011 (THL) ja ehkäisevän päihdetyön osalta v. 2019.

Vuosien 2009-15 laatusuosituksen toimeenpanon ohjausryhmä on ehdottanut painopisteet vuodelle 2020: Asiakkaan aseman vahvistaminen; Ehkäisevä työ; Palvelujen järjestäminen ja Ohjauskeinojen kehittäminen. Mielensterveys- ja päihdetyön kehittäminen käsitellään osana Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja Ikäohjelman valmisteluprosessien yhteydessä ja integroidaan osaksi niitä.

15. Tarkastusvaliokunta pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että kotouttamisohjelma tarkistetaan ja hyväksytään vähintään kerran neljässä vuodessa.

Tarkastusvaliokunnan huomio: Vuoden 2019 aikana hyväksyttiin uusi kotoutumisen edistämisen ohjelma 2018-2022. Laki kotoutumisen edistämiseksi edellyttää kuntia laatimaan kotouttamisohjelman, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kunnan ja ELY-keskuksen välinen sopimus maksettavista korvauksista kansainvälistä suojelua saavien osalta edellyttää kotouttamisohjelman voimassaoloa.

Kotouttamisohjelma on valmisteltu poikkihallinnollisena yhteistyönä osana Yhteinen kuntamme-hanketta. Kotoutumista koskevat poikkihallinnolliset tavoitteet ja yhteiset tai toimialakohtaiset toimenpiteet ovat vuosittain kaupungin strategiassa. Uusi suunnitelma tai päivitys tehdään vuonna 2022 jatkumaan siitä saumattomasti. Kotoutumisen arviointi tulee toteutettua osana uutta lasten ja nuoren hyvinvointiohjelmaa.

16. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen (s.15)

Tarkastusvaliokunnan huomio: Keskeisenä toimenpiteenä on kouluterveydenhuollon matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen saatavuuden lisääminen. Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen piiriin pääsy on edelleen haastavaa. Yhteistyötä on lisätty HUS:n lasten ja nuortenpyskiatrian kanssa lähetekäytännön sujuvoittamiseksi. Painopistettä on pyritty siirtämään erityispalveluista peruspalveluihin, lapsen ja nuoren sekä hänen perheensä lähiympäristöön. HYKS-VARHAIN – työryhmä perustettiin syksyllä 2019 ja yhteistyöpilotti toteutettiin suomen- ja ruotsinkielisillä ala-asteilla.

- Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kokonaisuudesta vastaa sosiaali- ja terveystoimi. Lasten ja nuorten mielenterveystyön polku on kuvattu ja siinä on huomioitu oppilashuollon rooli.